

تطبيق و مقایسه

بین گواهی در شرع و در قانون ایفر همگانی

گرفته نمیشود گواه چه مسلمان باشد و چه کافر گواهی او شنیده و سنجیده میشود - شرط ایمان علاوه بر اینکه ثبوتش مشکل است میزان صحیح و اطمینان بخشی برای تشخیص مؤمن از غیر مؤمن نیست و اگر در ارتکاب بزهی جز چند نفر غیر مؤمن گواهی نباشد ثبوت آن چگونه خواهد بود؟

۳- عدالت

عدالت را اینطور تفسیر نموده اند کیفیت نفسانی راستی که بملازمت مروت و تقوی و ادا میکند نتایج این اصل بقرار پانین است .

شهادت فاسق قبول نیست

شخص مکلف بواسطه گناههای کبیره از عدالت خارج میشود و گواهی او پذیرفته نیست .

کسیکه مخالف چیزی از اصول عقاید باشد .

کسانیکه بآلات قمار مثل شطرنج و نرد و انگشتی بازی نمایند فاسق هستند و گواهی آنها رد میشود گواهی شارب مسکر رد میشود .

فاعل غنا سازنده و شنونده آلات طرب پوشیدن لباس ابریشمین نیز فاسق میشوند و شهادت آنها رد میشود .

مروت بدین معنی که اعمالی را دلیل بر ضعف عقل و گواهی کسیکه مرتکب این اعمال شود مردود دانسته اند مثل کبوتر بازی یا افراط در مزاج در قوانین فعلی .

عادل نبودن گواه بطور کلی باعث رد گواهی او نمی شود البته دادرسی پیشینه اخلاقی و روانی گواه را در نظر میگیرد دین گواهی شخصی که دارای همه گونه ردائیل اخلاقی و پایشینه محکومیت کیفری است با گواهی يك نفر آدم آرام و سالم و شرافتمند فرق میکند ممکن

در قانون شرع برای صحت گواهی شرائطی وضع شده است که در قوانین فعلی بطور کلی و در قانون کیفر همگانی که اقتباس از قوانین کشورهای غرب میباشد آن شرائط نهاده نشده در اینمقاله آنچه را که مشترك بین آنهاست و تفاوتها را ذکر کرده ایم که بین قانون شرع و قوانین فعلی وجود دارد ذکر مینمائیم .

الف - صفات گواه

قانون شرع (۱) صفات ذیل را برای گواه مقرر میدارد

۱- بالغ بودن

گواهی طفل غیر بالغ قبول نیست (جز بقولی شهادت بچه مطلقاً وقتی بسن ده رسید قبول است) در قوانین فعلی اظهارات طفل غیر بالغ دارای هر سنی باشد شنیده میشود منتهی بدون التزام بر استگونی (طبق ماده ۲۴۶ قانون اصول محاکمات کیفری) و دادرسی گواهی طفل را در صورتیکه صادق بنظر آید در قرار یا دادنامه خود مورد استناد قرار خواهد داد البته کیفیت روانی طفل را با اینکه ممکن است تحت تلقین قرار گرفته باشد نیز در نظر میگیرد .

۲- ایمان

در قانون شرع شهادت غیر مؤمن اگر چه متصف به اسلام باشد بر ضرر مؤمن و غیر مؤمن قبول نیست - شهادت کافر نیز قبول نیست .

در صورتیکه در قوانین فعلی مذهب گواه در نظر

(۱) مدرک ما راجع بقانون شرع کتاب تجارت و قضاء و شهادت ترجمه (حاج میرزا حسن خان محتشم السلطنه) جناب آقای اسفندیاری میباشد .

نشده و اهمیت بزه تأثیری در تعداد گواهان لازم ندارد.

ج- جنسیت

در قانون شرع گواهی زن مورد اعتماد زیادی نمیباشد بدین جهت گواهی دو زن معادل گواهی یک مرد محسوب میگردد در قوانین فعلی بین گواهی زن و مرد فرقی نگذاشته منتهی در عمل البته دادرس گواهی زنان را با دقت بیشتری باید گوش دهد مواظب باشد تحت تأثیر و تلقین قرار نگرفته باشد.

یک نکته جالب توجه اینست که در چند موضوع جنسیت گواه در نوع کیفر اعمال شده بزهکار تأثیر دارد آنجا که گواه زن بوده است کیفر خفیفتری اجرا میگردد اگر زنا با شهادت دو مرد و چهار زن ثابت گردد کیفر آن تازیبانه است در صورتیکه اگر بگواهی چهار مرد زنا ثابت شود کیفر آن سنگسار کردن است اگر دزدی با گواهی یک مرد و دو زن ثابت شود (نه با گواهی دو مرد) کیفر آن دست بردن نیست.

این قاعده که نحوه ثبوت بزه (جنسیت گواه) در نوع کیفر مؤثر باشد در قوانین فعلی وجود ندارد پس از آنکه وقوع بزه ثابت شد دادرس میزان کیفر را تعیین مینماید و اوضاع و احوالی را که مقتضی تخفیف باشد در نظر میگیرد ولی کیفیت دلیل (اینکه شاهد زن بوده است یا مرد) در میزان کیفر تأثیری نخواهد داشت اگر گواهی گواهان را دادرس کافی برای ثبوت بزه ندانست بعلمت فقد دلیل متهم را تبرئه میکنند و اگر کافی دانست کیفر قانونی اعمال خواهد شد.

دکتر امین فر

است کسی مرتکب تبه کاری شده و فساد های اخلاقی نیز داشته باشد منتهی در مورد مخصوصی عین واقع را بدون تغییر بیان نماید بنا بر این در قوانین فعلی گواهی کسی که پیشینه محکومیت جزائی دارد بطور مطلق مردود نیست گواهی چنین شخصی بدون التزام (طبق ماده ۲۴۶ قانون آیین دادرسی کیفری) بعنوان اطلاع شنیده میشود و گواهی اشخاصی که دارای ردائل اخلاقی و یا اشتباه بد هستند با احتیاط زیاد شنیده خواهد شد و ممکن است دادرس گواهی آنها را صحیح دانسته و بدان ترتیب اثر دهد.

۴- پاک نسب

گواهی ولد الزنا مقبول نیست بدیهی است در قوانین فعلی صحت نسب گواه تأثیری در گواهی او ندارد و از بحث در این موضوع بی نیاز هستیم

ب- تعداد گواهان

در قانون شرع و غالب قوانین قدیمه تعداد گواهان را نیز در نظر می گرفتند قانون رم قدیم و رویه قضائی دادرسان فرانسه بگواهی یک نفر چیزی را ثابت نمیدانستند مطابق قانون شرع نیز بگواهی یک نفر چیزی ثابت نمیشود (جز هلال ماه رمضان) برای بزه های مهم تعداد گواهان بیشتری لازم میدانستند.

برای ثبوت زنا و لواط گواهی چهار مرد عادل و دو مرد یا چهار زن لازم است برای ثبوت دزدی گواهی دو شاهد مرد و برای ثبوت بزه های دیگری گواهی دو مرد یا یک مرد و دو زن کفایت میکند.

در قوانین فعلی تعداد گواهان شرط صحت محسوب